

SUNDHEDSMINISTERIET

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundhedsudvalg

Dato: 12-09-2022
Enhed: NAERSOM
Sagsbeh.: DEPAMBK
Sagsnr.: 2208640
Dok. nr.: 2383705

Folketingets Sundhedsudvalg har den 3. juni 2022 stillet følgende spørgsmål nr. 823 (Alm. del) til sundhedsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Jane Heitmann (V).

Spørgsmål nr. 823:

”Af Demenshandlingsplanen fra 2016 fremgår det, at: ”Der er aktuelt gang i flere forskellige forskningsprojekter, som vedrører demensområdet, bl.a. registerbaserede studier om diagnoser og medicinforbrug samt studier, der har fokus på arvelig demens” – i forlængelse heraf bedes ministeren oplyse status på de nævnte projekter, og oplyse om regeringen har prioriteret midler til ny forskning inden for demens/Alzheimer og i givet fald til hvilke forskningsprojekter?”

Svar:

Til brug for besvarelsen af den første del af spørgsmålet vedr. status på forskningsprojekterne omhandlende registerbaserede studier om diagnoser og medicinforbrug samt arvelig demens, er der indhentet bidrag fra Nationalt Videnscenter for Demens (NVD), hvor forskningsprojekterne er forankret. NVD oplyser:

”Forskning i registerbaserede studier om diagnoser og medicinforbrug samt arvelig demens.

I Sundhedsministeriets [Statusrapport for demensområdet \(2016\)](#), som dannede grundlag for *National Demenshandlingsplan 2025*, er konkrete eksempler på forskning i demens omtalt, herunder registerbaserede studier om diagnoser og medicinforbrug samt arvelig demens (afsnit 14.3.1 side 155-156).

I statusrapporten fremgår det, at NVD har gennemført en undersøgelse på baggrund af de unikke danske registre, først og fremmest Landspatientregistret og Lægemiddelregistret, som pegede på en generel underdiagnostik af demens i Danmark, og en utilfredsstillende kvalitet af de diagnoser som stilles. Dette var særligt gældende hos yngre og hos etniske minoriteter. Videnscentret har endvidere undersøgt forbruget af morfin, morfinlignende stoffer samt antipsykotika hos patienter med en demensdiagnose, særligt for beboere i plejeboliger.

Status for forskningen i registerbaserede studier om diagnoser:

I forlængelse af resultaterne mht. diagnoser fra statusrapporten, har NVD vist at:

- Der er en tydelig geografisk variation i andelen af ældre, som er registeret med demens.
- Der er et mindre fald i andelen af nye tilfælde af demens i de seneste år, hvilket måske kan tilskrives sundere levevis. Det totale antal med demens vil dog fortsat stige.

Status for forskningen i registerbaserede studier om medicinforbrug:

I den seneste forskning har NVD vist følgende:

- I forlængelse af statusrapportens tal for et højt forbrug af antipsykotika hos ældre med demens (20 %), har NVD vist, at der er en meget stor geografisk variation i forbruget af disse lægemidler til mennesker med demens. NVD har senest publiceret resultater, som viser at antipsykotisk medicin er forbundet med 35 % øget dødelighed inden for de nærmeste 6 mdr. efter opstart. Antipsykotika må kun anvendes i helt særlige tilfælde, og i kort tid pga. særlig stor risiko for alvorlige bivirkninger hos ældre. NVD tolker resultatet sådan, at der er et potentiale for at nedbringe forbruget ved et tværsektorielt samarbejde og ændringer i kulturen blandt plejepersonale og læger.
- Forbruget af morfin til ældre mennesker med demens er højt (32 %), til trods for risiko for alvorlige bivirkninger, særligt hos ældre. Mange, især plejehjemsbeboere, starter direkte på langtidsvirkende produkter, hvilket er i modstrid med SST's anbefalinger. Der er stor geografisk variation mht. forbruget af morfin. NVD tolker resultaterne sådan, at morfin og morfinlignende stoffer måske anvendes til at berolige ved uro, snarere end at behandle smerter. Dette understøttes yderligere af at morfinforbruget steg samtidig med det fald i antipsykotika forbrug, som blev observeret i perioden fra 2000 frem til 2016.
- Polyfarmaci hos ældre med demens er hyppig og har konsekvenser: 68 % af ældre med demens (vs. 32 % uden demens) får ≥ 5 lægemidler. Herudover har NVD vist, at kombination af flere psykofarmaka er forbundet med 55 % øget risiko for hospitalsindlæggelse.

Det har NVD gjort på området relateret til forskningen - eksempler:

- NVD har som led i demenshandlingsplanen udviklet og lanceret en ny test "BASIC", som kan anvendes i kommuner og hos praktiserende læger, når der er mistanke om demens. BASIC udbredes i primær sektor i et projekt, som afsluttes i 2023, men allerede nu anvendes testen, som har fået en god modtagelse.
- NVDs netværksmøder for landets hukommelses-klinikker anvendes til harmonisering af metoder i udredningen og til erfaringsopsamling mht. forbrug af antipsykotika.
- Udbredelse af NVD's "Værktøjskassen – støtte til et liv med demens" bidrager til mere viden og til incitament til udredning hos mennesker med demens og deres pårørende.
- NVD har udviklet en særlig guide og hukommelsestest til mennesker fra etniske minoriteter.
- NVD tilbyder kurser, konferencer og e-learning om udredning og som pædagogisk indsats ved udfordrende adfærd til forskellige målgrupper. NVD udvikler guides – som publiceres på hjemmesiden - videnscenterfordemens.dk

Status for forskningen i arvelig demens:

Egentlig arvelig demens er forholdsvist sjældent, men forskning kan bidrage til opdagelse af nye behandlingsmuligheder. Flere private fonde og Rigshospitalets Forskningspuljer har støttet forskningen i arvelig demens ved NVD. Ved Huntingtons sygdom, den hyppigste arvelige form for demens, har forskerne som de første i verden peget på en mulighed for behandling allerede inden sygdommen bryder ud eller i et meget tidligt stadie af sygdommen, hvilket har lovende perspektiver både for individet og samfundet. Der søges derfor i øjeblikket midler til afprøvningsforsøg ved tidlig

Huntingtons sygdom. Ligeledes har forskere ved NVD lykkedes med at afdække helt nye mekanismer for hvordan en arvelig form for frontotemporal demens (såkaldt FTD3) opstår. Der benyttes hudceller, som om-programmeres til stamceller og herefter til nerveceller og immunceller som benyttes i samarbejde med internationale centre til dels at afprøve forskellige behandlings virkning på celleniveau, dels afdække disse sygdoms-mekanisters betydning ved f.eks. Alzheimers sygdom og Parkinsons sygdom.”

Til den sidste del af spørgsmålet vedrørende regeringens prioriteter ift. ny forskning inden for demens/Alzheimer, er der indhentet bidrag fra Uddannelses- og Forskningsministeriet:

”Uddannelses- og Forskningsministeriet oplyser, at forskning inden for demens/ Alzheimer-området er prioriteret som en del af en samlet bevilling til sundhedsområdet i forbindelse med fordeling af forskningsreserverne for 2020, 2021 og 2022, som er indgået under den nuværende regering. I forskningsreserveaftalen for 2020 er demens specifikt nævnt som en af de store udfordringer relateret til bl.a. psykiatriske og neurologiske sygdomme, som Danmark står overfor.

Danmarks Frie Forskningsfond og Danmarks Innovationsfond oplyser, at de i perioden fra 2016 til 2022 (t.o.m. juli 2022) har udmøntet i alt ca. 109,8 mio. kr. til forskningsprojekter, som beskæftiger sig med forskning i demens/Alzheimer.

Danmarks Frie Forskningsfond

Danmarks Frie Forskningsfond har i perioden fra 2016 til 2022 (t.o.m. juli 2022) givet bevillinger til 40 forskningsprojekter for et samlet bevilget beløb på ca. 99,1 mio. kr., som beskæftiger sig med forskning i demens/Alzheimer. Det bemærkes, at tallene for 2022 er foreløbige og ikke endeligt valideret.

År	Antal bevillinger fra DFF	Bevilget beløb
2016	6	15.109.693
2017	8	19.418.166
2018	12	25.200.270
2019	3	8.304.653
2020	4	11.508.034
2021	3	11.940.938
2022	4	7.627.704
Total	40	99.109.458

Anm.: Bevillinger inden for demens og Alzheimer fra 2016 til 2022 er fremsøgt i DFF's database via en ordsgøgning på demens/dementia og Alzheimer i bevillingernes populærvidenskabelige beskrivelse på dansk og abstract på engelsk. Alle fremsøgninger er herefter kvalificeret via en manuel gennemgang. *Tallene for 2022 er foreløbige og ikke endeligt valideret.

Kilde: DFF, 2022

Forskningsprojekterne undersøger primært demens/Alzheimer-sygdomme på celleniveau, ved hjælp af genforskning eller med udgangspunkt i kemiske processer i hjernen. To projekter er kohortestudier, to projekter anvender psykologiske metoder mens ét anvender kunstig intelligens. Projekterne sigter til at forstå årsagerne til sygdommen samt at forbedre diagnostik og behandling.

Danmarks Innovationsfond

I samme periode har Danmarks Innovationsfond givet fire bevillinger på ca. 1 mio. kr. under erhvervsforsker-programmet og én bevilling på ca. 6 mio. kr. under forsknings- og innovationsprogrammet Grand Solutions, hvilket giver et samlet bevilget beløb på ca. 10,7 mio. kr. til projekter, der beskæftiger sig med forskning i demens/Alzheimer. Der er bevilget midler til ét projekt i 2017, ét i 2018, ét i 2019 samt to i 2021. Projekterne anvender bl.a. psykologiske metoder til at undersøge behov hos patienter og pårørende og celleforskning med henblik på udvikling af forebyggende behandling samt Big Data for at muliggøre tidlig diagnosticering og forebyggelse af hospitalsindlæggelser.”

Jeg henholder mig til bidragene fra Nationalt Videnscenter for Demens og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Med venlig hilsen

Magnus Heunicke / Amalie Bækgaard Kristiansen